

ÄGE ALGUS!

Tänase lehe jaoks artikleid kogudes rändas kolleegidega jutt meie endi esimestele septembritele. Mõtlesime lausa, et huvitaval ajal huvitavasse kooli astunud võiksid ehk midagi kirjagi panna. Paraku ei meenunud kellelgi meist midagi erakordset, mis poleks juba kõigile kooliskäi- nuile teada: aktus, abiturientidega saali sisenemine, aabitsa kätteandmine, esimene klassijuhatajatund, pinginaabriga tutvumine, ärevus ja elevus väikeses inimeses üheskoos. Sellest tekkiski mõte üleskut- seks: õpetajad, muutke väikeste koolijüt- side esimene koolipäev meeldejäävaks. Tehke seekord midagi sellist, mida te ku- nagi varem ühegi klassiga teinud ei ole! Selge on see, et traditsioonidest tuleb kin- ni pidada, aga väiksed nipid, väiksed tri- kid ei suuda küll ühegi õpetaja reputat- siooni esimesel koolipäeval murendada. Ootame teie fotosid 1. septembri teist- moodi hetkedest meie Facebooki Kooli- bri koolilehele <https://www.facebook.com/>

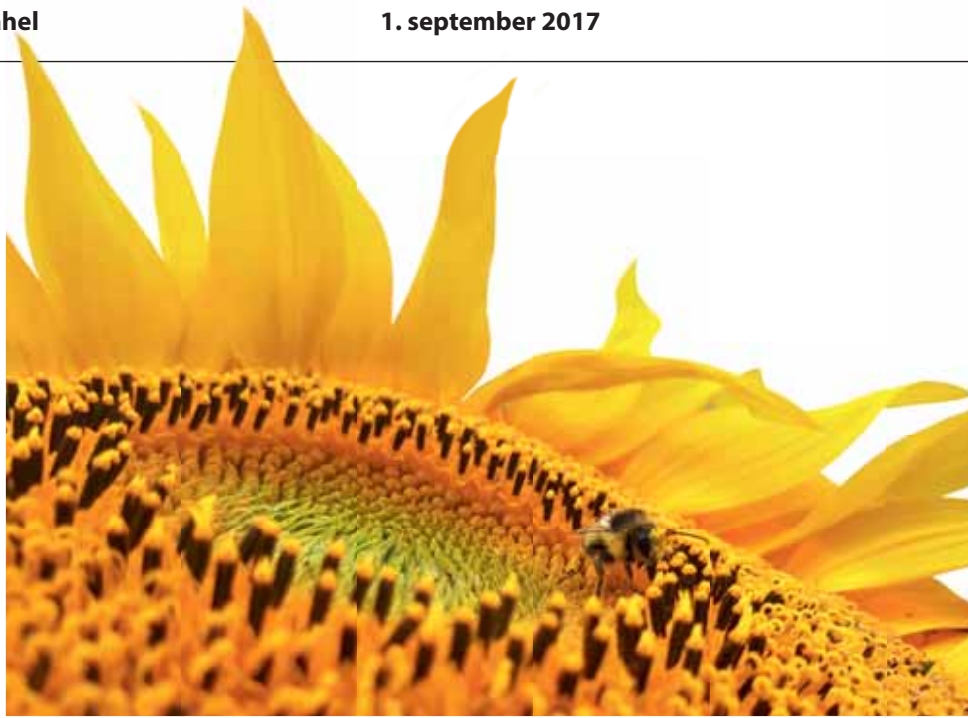

Foto: Eva Maria Tõnurist

Koolibri.koolileht/. Kõige ägedama foto saatnud õpetaja saab meilt endale ja kogu klassile kingituse.

Mida ägedat on meil teile vastu paku- da? Äge on kindlasti sõna, mis iseloomus- tab väga hästi Monika Undo gümnaasiumi

kirjandusõpikut „Nüüdiskirjanduse kurvid ja ristmikud“. Uudseks teeb lähenemise esmalt see, et kõik peatükid on seostatud hoopis liiklusega: ringristmikud, kiirteed, peatused jne. Need märksõnad on ins- pireerinud ka kunstnik Liisa Kruusmägi peatükke sissejuhatavaid illustratsioone. Usutavasti on kõigil eesti kirjanikel ja sa- muti ka gümnaasiumiõpilastel väga põnev uurida, millisena on kunstnik neid õpikus kujutanud. See õpik annab palju suundi, mida mööda edasi liikuda, kas siis kau- gemale või lähemale, see sõltub juba igast õpetajast ja klassist.

Vähem äge ei ole ka poolele teele jõud- nud „Johannes“. Käsitlemist leiab väga int- rigeeriv teema „Meedia ja mõjutamine“, mille fookus on tänapäevase ajakajaline. Eilne meediasensatsioon võib juba homme olla õpikus, seda küll mitte üks-üheselt, vaid üldistatult. Igal juhul on oskus mee- dia mõjutamist ära tunda üks tänapäeva õpilase baasoskusi.

Ägedat koolialgust!

TEIE KOOLIBRI

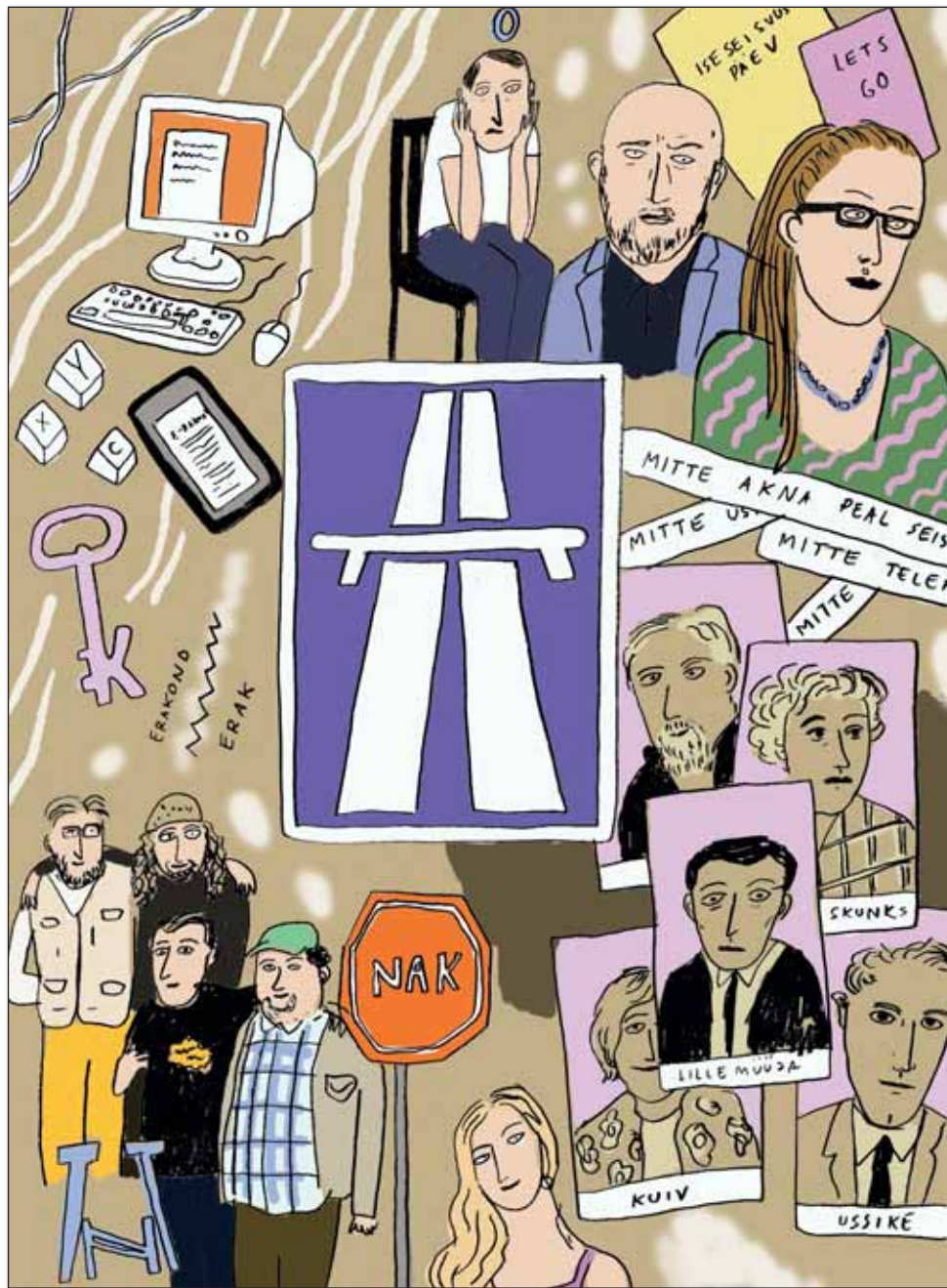
NÜÜDISKIRJANDUSE KURVID JA RISTMIKUD

„Nüüdiskirjanduse kurvid ja ristmikud“ on kirjanduskursuse „Uuem kirjandus“ õppe- materjal, kuid õpik sobib lugemiseks kõigi- le kirjandushuvilistele. Õpiku valmimisele on kaasa aidanud mitmed oma ala profes- sionaalid: toimetaja Marje Mändsalu, kül- jendaja Endla Toots. Iga peatüki juhatab sisse üks kunstnik Liisa Kruusmägi illust- ratsioon. Liisa Kruusmägi joonistused on kõnekad, neisse on peidetud erinevaid lu- gusid ja lõplikult saab need lood lahti haru- tada siis, kui peatükk on läbi võetud. Õpi- kut on retsenseerinud kirjandusõpetaja Triin Toome-Hosman ja kirjandusteadlane Eneken Laanes. Nii Toome-Hosmani kui ka Laanese soovitudest ja tähelepanekutest on olnud õpiku kirjutamisel väga palju abi.

Õpik on koostatud põhimõttel, et ma- terjal oleks huvitav nii õpilasele, kes on kir- jandusega sinasõber, kui ka õpilasele, kel- le jaoks kirjandus ei ole lemmikõppeaine. Tähtis on, et ka õpetajal oleks õpiku järgi põnev õpetada.

Õpikus on materjali rohkem kui 35 õp- petunniga käsitleda jõuab, nii saab õpi- kut kasutada ka teiste kirjanduskursuste õpetamisel. Ühtlasi annab õpik õpetajale tundide läbiviimisel valikuvabaduse: õpe- taja otsustab, milliseid tekste käsitleda terviktekstidena. Igas peatükis on olemas lugemissoovitused või -soovitused, mis on õpetajale abimaterjaliks, ka on lugemis-

Liisa Kruusmägi illustratsioon peatükile „Eesti kirjandus muutuste kiirteel“

soovitused mõeldud õpilastele, kes on kir- jandusest rohkem huvitatud.

Õpikus on mitmeid projekte. Ühes kur- suses jõuab küll teha vaid ühe projekti, kuid erinevatel aastatel saab õpetaja kat- setada erinevaid projekte. Palju on õpikus tähelepanu pööratud ülesannetele: on loo- vaid ja silmaringi avardavaid ülesandeid, eesti keele riigieksamiks ettevalmistavaid ülesandeid jne.

Koolibri kodulehelt leiab õpiku juurde kuuluva näidistöökava.

Retsensent Triin Toome-Hosman kirju- tas oma retsensioonis õpiku kohta: „Õpik on eakohane ja eeldatavasti gümnaasisti- le huvitav. Ülesanded on mõtlema ärgita- vad ja võimaldavad õpilasel oma arvamust avaldada. On ülesandeid, mis nõuavad in- ternetiotsingut või muusika kuulamist, mis on praegusaja noortele käepärane ja ainetundi rikastav. Peatükkide materjal rõ- hutab kirjandusliku materjali paljusust, in- tertekstuaalsust, tuues välja märgilisemad teosed ja viidates ülesannete kaudu aine- vahelistele seostele [---]. Kirjanike kohta esitatud info on ajakohane ja põnev. Vali- tud katkendid teostest on kõnekad, kaasaja probleeme valgustavad ja arutelule suuna- vad [---]. Välja pakutud projektitööd või- maldavad õpilastel väidelda, jutustada, loovkirjutada, fotografeerida, arutleda ja temaatilisi tekste koostada [---].“

Õpik „Nüüdiskirjandus kurvid ja rist- mikud“ on huvitava ülesehituse, köitva- te tekstivalikute ning piisava materjaliga kaasaegne õppematerjal [---]. Erineva rõ- huasetusega materjali esitus on loogiline ning näitab, et nüüdiskirjandust õpetat- takse kui tervikut, kus Eesti kirjandus on osa maailmakirjandusest, sest kohalikud ja globaalsed probleemid on eluski kõrvuti. Just sel moel kujuneb noorel inimesel ter- viklik maailmapilt.“

Põnevaid avastusretki koos õpikuga nüüdiskirjanduse teedel!

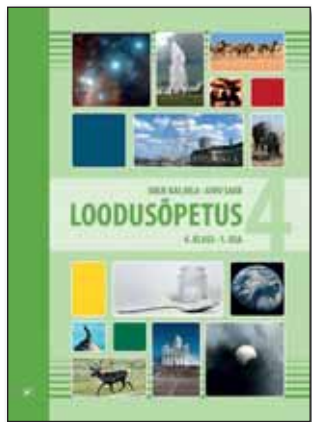
MONIKA UNDO,
õpiku autor

LOODUSÕPETUS 4. KLASSILE

Loodusõpetuse 4. klassi 2011. aasta õpikust on ilmunud ümbertöötatud trükk. Autoreid ajendas õpiku materjali värskema pilguga üle vaatama selle põhjal loodava ning peatselt avaldatava elektroonilise versiooni ettevalmistamine. Samuti on laiendatud retsensentide ring, kes on jaganud soovitusi õppematerjali lihvimiseks.

Suuremas osas sisaldab uus õpik selle varasematele kasutajatele tuttavat materjali. Teemade liigendust ja esituse ülesehitust ei ole muudetud. Esimene osa jaguneb neljaks peatükiks, mis katavad maailma-ruumi, Päikesesüsteemi, gloobuse- ja kaardiõpetuse ning looduskatastroofide teemad. Põhjalikuma uuenduse on läbinud astronoomiateemade käsitus, mida on täiendatud õppetükiga galaktikatest ja Linnuteest. Traditsioonilise katse abil on lähemalt selgitatud, miks on Maal poolstel külmal ja ekvaatoril soe. Värskena-

tud on andmeid maailma riikide kohta: kui näiteks oli 2011. aastal Aafrika suurim riik Sudaan, siis pärast Lõuna-Sudaani eraldumist sama aasta juulis kuulub see au Ameerikale. Üle on vaadatud ka illustreerivate

piltide valik, näiteks on kõverjoone pikku-se mõõtmisel kasutatud sobivamat näidet.

Nagu varasemalt, on õpikus kesksel kohal praktiliste oskuste arendamine. Õpik sisaldab mitmeid praktiliste tööde ja katsete kirjeldusi, mis toetavad õpitavate teemade omandamist. Samuti on antud juhend arvutiga esitluse koostamiseks.

Õppekomplekti kuuluv töövihik läbib värskenduskuuri järgmiseks õppeaastaks. Senikaua sobib koos õpikuga kasutamiseks töövihiku olemasolev versioon. Töövihiku 1. osaga töötades võib vähem tähelepanu pöörata selle alguses olevatele ülesannetele, mis puudutavad maailma jaotamist elusaks ja eluta looduseks – eluslooduse tunnuseid ja rühmitamist vaadeldakse lähemalt 2. poolaastal.

KULDAR TRAKS, toimetaja

UUS!

Rosie Hore
KUIDAS SEDA ÕELDA?

Suur laste piltsõnastik – pilditesaurus – sisaldab üle 2000 sõna. Raamat on üles ehitatud teemade järgi, innustades sel moel last ise lugusid välja mõtlema ning värvikaid sünonüümide mõistma ja kasutama.

Teemad on elulähedased, nagu „Kodu ja perekond“, „Linnas“, „Maakohas“, „Sport“, „Toit ja jook“; fantaasiat ergutavad ja jutustamistuge pakuvad näiteks jaotised „Inimeste kirjeldamine“, „Kuidas sa ennast tunnend?“, „Loo jutustamine“, „Kangelased ja kurikaelad“; parajal määral on esindatud mõistevara, enamjaolt loodusteemade, aga ka näiteks värvuste-kujundite kohta.

Kogu näiliselt keerukas materjal on esitatud lihtsalt ja selgelt: sünonüümiloendid on vastava pildi juures ja paigutatud suurtele plakatlikult kujundatud lehepaaridele. Raamatu lõpus on valik lihtsaid sõnamänge-ülesandeid.

EESTI LOODUSE E-PILDIMAPID

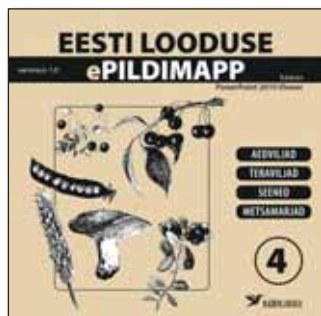
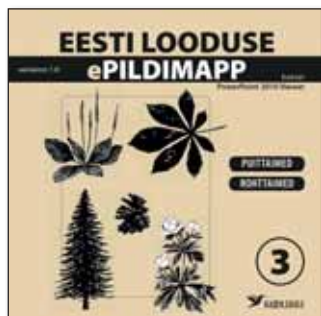
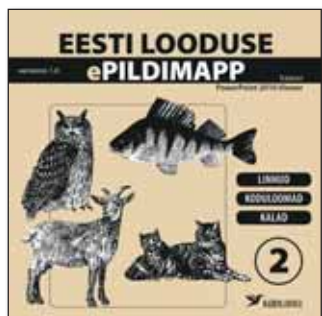
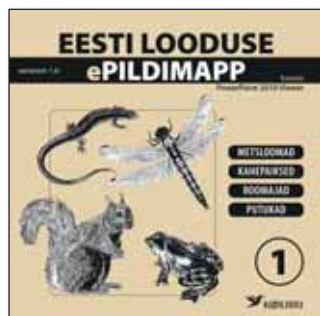
Ilmunud on Eesti looduse pildimapi esimene, teine ja neljas osa elektroonilisel kujul. Nagu paberversioonid, nii näitavad ka e-mapid lapsele meie looduse tavapärasemaid loomi, taimi ja seeni. Esimeses osas saab näha meie metsade peamisi imetajaid, näiteks rebast, karu, põtra, mets-siga jt. Samuti putukaid, kahepaikseid ja roomajaid. E-pildimapis saab kõiki fotosid ka eraldi vaates näha. Paljude loomade juurde oleme lisanud videoid ning uusi fotosid.

Pildimapi esimeses osas võib näiteks näha videoklippe saagijahil rebasest, pajuoksi söövast põdrast, roomavast vaskussist või hoopis öisest vähipüügist. Teises osas on esindatud linnud, kalad ja koduloomad ning siingi on palju põnevaid videoid ja vahvaid fotosid. Lapsed saavad vaadata lühikesi videoid küülikutest ja lammastest või tihastest ja rähnist ning muudest loomadest ja lindudest.

E-pildimapi neljas osa tutvustab aedvilju, teravilju, seeni ja metsamarju. Siin saab

nii mõndagi teada meie kõige tavalisemate köögiviljade kohta, näiteks porgandi, kartuli, kurgi, kapsa, tomati ja muude viljade kohta. Metsamarjadest on esindatud murakad, maasikad ja vaarikad, samuti pohl, jõhvikas ja mustikas. Pildimapis on toredaid fotosid: näiteks pilte hiiglasuurest hiidseenest ja väikestest murumunadest, paljudest puuseeneliikidest, sulavast tindikust ning muidugi ka meie söögiseentest puravikest, riisikutest ja pilvikutest.

Toredat looduse uurimist!

NÄPUMÄNGUDE JA RÜTMISALMIDEGA TUJU RÕÕMSAKS

Pöidlamanid teevad pai, näpumatid teevad pai, pikkpeetrid teevad pai, meiematsid teevad pai, väikeatsid teevad pai, näpupered teevad kalli-kalli, näpupered teevad musi-musi, plaksu kah!

Lasteiaõpetajatele mõeldud sarjas „Õpetaja õpituba“ on ilmunud järjekordne tore meetoodiline raamat „Näpumängud ja rütmisalmid“. Raamatu autor on tunnustatud ja pika kogemusega lasteaiaõpetaja Külli Houpolainen, kes pärjati kevadel ka auväärse tiitliga Järvamaa aasta ema 2017.

Külli Houpolainen, kes töötab Kabala lasteaias, on raamatu eessõnas öelnud, et armastab oma tööd väga ning püüab seda teha südamega ja lastest lähtuvalt. Seepärast on ta aastaid otsinud ja ise välja mõelnud erinevaid arendavaid tegevusi, mis õppimise huvitavaks ja vaheldusrikkaks teeksid. Üks selliseid tegevusi, mis lastele väga meeldib ja pingevaba meeleolu aitab luua, on rütmisalmide lugemine ja näpumängude mängimine. Õpetaja Külli rühmas õpitakse igal nädalal mõni vahva

rütmisalm, mida täiendavad liigutused näppude, käte või kogu kehaga. Et sobivaid salme polegi alati olnud nii lihtne leida, on autor neid ise loonud või rahvalauludest vastavalt vajadusele, eesmärgile ja nädala teemadele mugandanud.

Raamatusse „Näpumängud ja rütmisalmid“ on koondatud hulk rütmisalme ja näpumänge, mida autor on lastega töötades korduvalt läbi proovinud. Salmid, mis rikastavad kindlasti nii algaja kui kogunud õpetaja igapäevatööd, on jagatud teemade kaupa. Muu hulgas leiab salme erinevate aastaaegade ja rahvakalendri tähtpäevade kohta. Rütmisalme on hea kasutada hommikuringis, aga ka õppetegevustes, kus nad võivad olla nii mõnus vahepala kui erinevaid tegevusi siduv osa. Rütmikiiruse määrab õpetaja vastavalt laste vanusele ja võimetele.

Oma sisult on raamatus olevad salmid väga lihtsad, kuid kannavad endas lapse jaoks olulist õppeinfot, mis omandatakse mänguhoos märkamatuult. Salme saadavad üld- ja peenmotoorika arendamise eesmärgil mängulised liigutused, mis teevad salmi lugemise lihtsaks, lõbusaks ja isegi põnevaks. Käte motoorika arendamine toetab lapse kõnet ning rütmi tajumine omakorda kaugemas perspektiivis kirja- ja lugemisoskust. Laps õpib rütmi tunnetama,

ma, areneb koordineerimine ja emotsionaalsus. Ja mis eriti oluline, ühine salmi lugemine pakub lastele koostegemise ja hakkamasaamise rõõmu, mida lasteaia üritustel ja pidudel ka oma perele on uhke demonstreerida.

Kindlasti suudab selle õpetaja loovus ja entusiasm innustada ka teisi õpetajaid ise salme looma või olemasoleva materjali põhjal mugandama. Toredat salmid õppimist ja näppudega mängimist!

ANN ARUVEE, toimetaja

TAHAN KÕIKE TEADA.
SUUR PILDIRAAMAT

Sellest rikkalikult illustreeritud raamatust leiab noor lugeja põnevaid fakte erinevatest valdkondadest, alates sellest, kus asub maailma vanim kool ja miks on kosmoses vaikne, kuni selleni, mis värvi on maailma vanim sokipaar ja kui sügav on maailma kõige sügavam auk. Lõbusad pildid loovad meeleolu ja innustavad edasi uurima.

Franziska Biermann
HÄRRA REBANE SÖÖB RAAMATUID

“ЖИЛИ-БЫЛИ...” УЧЕБНИК-ХРЕСТОМАТИЯ ДЛЯ 6 КЛАССА

Учебник-хрестоматия И. Логвиной и С. Минаковой для 6 класса «Жили-были...» является продолжением учебника литературы для 5 класса, имеет такую же структуру и реализует идею изучения литературы от мифов к фольклору, от фольклора к литературе.

В основе учебника лежат проблемно-тематический, жанрово-тематический и литературоведческий принципы. Материал, представленный в учебнике-хрестоматии, соответствует Государственной программе II школьной ступени обучения.

Последовательность изучения произведений определяется их сложностью, объёмом текста, особенностями восприятия учащимися. Учебник выстроен с учётом роста читателя-школьника. Шаг за шагом ученик знакомится с лучшими произведениями русской, европейской, эстонской художественной литературы. Эти произведения распределены по разделам «Живая старина», «Устное народное творчество», «Связь времен. Фольклор и литература», «Уроки мастеров. Роды и жанры литературы».

Во вступительной статье «Слово о книге» авторы рассказывают об истории создания книги и книгопечатания, о роли и значении книги в развитии культуры, а также приводят факты о развитии книгопечатания в Эстонии, создании первой типографии в Тартуском университете и хранящейся в его библиотеке Библии, изданной первопечатником И. Федоровым. Связь с культурой, литературой, историей Эстонии проходит через весь учебник.

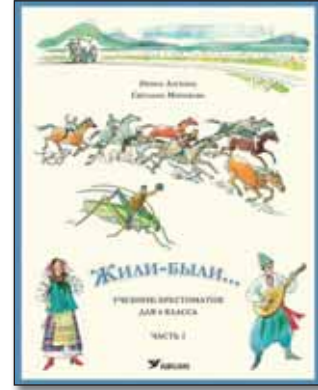
Художественные тексты и статьи литературоведческого характера снабжены пояснительными сносками, а изучение каждой темы сопровождается ключевыми словами и понятиями. Также учебник содержит словарь лите-

туроведческих терминов. Идея медленного, вдумчивого чтения, как и в учебнике 5 класса, реализуется через особую форму организации материала: художественный текст разделен авторами на небольшие фрагменты, чтение которых происходит с остановками для фронтального обсуждения прочитанного.

Учащимся даются рекомендации по внеклассному чтению («Наедине с книгой»). Как некоторые изучаемые, так и рекомендованные к прочтению поэтические и прозаические произведения представлены в электронной хрестоматии.

Весь учебный материал и способы его представления ориентированы на максимальное включение учащихся в учебную деятельность: постановка учебной задачи, проблемные вопросы; задания для работы в парах и группах; задания, раскрывающие связь учебного материала с другими школьными предметами и сквозными темами; задания, способствующие развитию предметных компетенций и создающие возможности для раскрытия творческих способностей учеников. Авторы предлагают разнообразные формы работы, которые будут интересны современным школьникам. Например, предлагается сделать раскадровку к мультфильму на основе «Сказания о кожемяке»; написать письмо одному из героев рассказа «Кавказский пленник»; представить себя журналистами газеты, которая издаётся в городе, где происходят события рассказа А. Чехова «Хамелеон», и задать вопросы Очумелову и др.

Разный по сложности уровень предлагаемых вопросов и заданий позволяет вести работу на уроке дифференцированно. Подробные инструкции (и пояснения), вспомогательные схемы, таблицы, планы ответов, которые ав-

вать на уроках русского языка в рамках интеграции предметов, в частности, по теме «Текст», а также для подготовки учеников к уровневой работе.

Учебник красочно иллюстрирован, причем иллюстрации являются и средством наглядности, и структурным компонентом. Рисунки, репродукции картин известных русских и европейских художников и текст учебника составляют единое целое. Система работы с иллюстрациями и репродукциями включает учащихся в учебно-познавательную деятельность, расширяет кругозор, учит логически мыслить, развивает эстетический вкус, создаёт эмоциональный фон, направленный на глубокое восприятие изучаемого материала.

Таким образом последовательно реализуется междисциплинарный принцип обучения (связь литературы с изобразительным искусством, музыкой и, разумеется, с языком), что позволяет превратить урок литературы в урок творчества, сопереживания, совместного размышления над прочитанным и извлечения из этих дискуссий и анализов определенных жизненных уроков. Ведь именно это слово – «уроки» – является сквозным и проходит через названия глав учебника. Важно, что эти «уроки» не навязываются в виде готовых выводов, но становятся именно теми уроками самостоятельного постижения литературных произведений, которые и есть суть вдумчивого, заинтересованного чтения. Иными словами, учебник-хрестоматия помогает воспитывать в шестиклассниках настоящих читателей, ценителей словесного искусства.

ИРИНА ЛОГВИНА,
СВЕТЛАНА МИНАКОВА,
авторы

LAULUPAI LÄKS RÄNDAMA. CD

Mis juhtub siis, kui kohtuvad sõnad ja viis? Ja lisandub muinasjutt ja soe süda? Siis sünnivad ilusad laulud, mis panevad hinge helisema. Nii suurtel kui ka väikestel...

Just sellised laulud on loonud Tallinna Liivaku Lasteaia muusikaõpetaja Karin Muldma, kellel on ilmunud juba kaks kogumikku: „Laulupai“ ja „Laulupai läks rändama“. Õpetajate palvel otsustas Karin välja anda viimase plaadi laulude ja fonogrammidega. Imearmsad ja andekad lapsed Tartu laulustuudiost Fa-diees õppisid Ingrid Otti juhendamisel laulud selgeks ja laulsid need sisse. Pille mängisid Elmet Neumann ja Aare Varusk.

Sellelt plaadilt leiab kindlasti igaüks oma lemmiku:unistaja jaoks „Seitsme maa ja mere taga“, „Rännata tahaks“ või „Sina ja mina“, kiirema rütmi armastaja „Poiste rokk“ ja „Kiire elu“, kõge pisemad naudivad „Jonnilaulu“ ja „Valgusfoori“.

Plaat sobib nii lastele (lasteaedades, algklassides, laulustuudiotēs) kui ka nende vanematele.

Karin Muldma (lõpetanud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia) on osalenud töötubade läbiviimisel Luxemburgis (2014), koolitanud lasteaia muusikaõpetajaid EMTAs ja maakondades (kursused „Muinasjutt ja muusika“, „Laulupai läks rändama“), olnud ekspert Eesti Vabariik 100 raames korraldatavas projektis „Igal lapsel oma pill“.

KOOLIBRI TEABERÄEVAD RAAMATUKOGUHOIDJATELE

EESTI ÕPPEKEELEGA KOOLID

18.09	13.00	Tartumaa	– Hotell London, Rütli 9
19.09	13.00	Valgamaa	– Valga Maavalitsus, Kesk 12, Valga
20.09	13.00	Järvamaa	– Paide Kultuurikeskus, Pärnu 18, ruum 114
21.09	13.00	Põlvamaa	– Põlva Kultuuri- ja Huvikeskus, Kesk 15
22.09	13.00	Võrumaa	– Võru Lasteraamatukogu, Jüri 54
25.09	13.00	Jõgevamaa	– Jõgeva Kultuurikeskus, Aia 6
26.09	10.00	Lääne-Virumaa	– Hotell Wesenberg, Tallinna 25, Rakvere
26.09	13.00	Ida-Virumaa	– Kersti Võlu Koolituskeskus, Kooli 7, Jõhvi
27.09	13.00	Raplamaa	– Rapla Kultuurikeskus, Tallinna mnt 17a
28.09	13.00	Tallinn	– Toimumiskoht selgub peatselt
29.09	13.00	Harjumaa	– Toimumiskoht selgub peatselt
02.10	13.00	Pärnumaa	– Pärnu Jahtklubi, Lootsi 6
03.10	13.00	Viljandimaa	– Pärimusmuusika Ait, Tasuja pst 6, Viljandi
04.10	14.00	Läänemaa	– Haapsalu Kultuurikeskus, Posti 3
05.10	13.00	Hiiumaa	– Kohvik Gahwa, Põllu 3, Kärdla
06.10	13.00	Saaremaa	– Hotell Arabella, Tornu 12, Kuressaare

VENE ÕPPEKEELEGA KOOLID

02.10	13.00	Tallinn, Harjumaa	– Toimumiskoht selgub peatselt
03.10	11.00	Jõhvi	– Kersti Võlu Koolituskeskus, Kooli 7, Jõhvi
03.10	14.00	Narva	– TÜ Narva Kolledž, Raekoja plats 2, Narva

Koolituste toimumiskohad on üleval ka Koolibri koduleheküljel!

KOHTUMISENI SEPTEMBRIS JA OKTOOBRIKES!

Koolibri Uudiseid annab välja AS Koolibri. Leht ilmub neli korda aastas.
Projektijuht Katrin Kliimask / Toimetaja Kadri Rahusaar / Kujundaja Tiit Tõnurist / Küljendaja Lauri Haljamaa
www.koolibri.ee / Hiiu 38, Tallinn / Telefon 651 5300 / koolibri@koolibri.ee